

Posudek bakalářské práce

Andrea Tauschová, Vyjádření zdvořilosti v italštině a češtině: kontrastivní analýza. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, ak. r. 2017/2018, 57 stran.

Andrea Tauschová si pro svou bakalářskou práci vybrala zajímavé, ale nesnadno uchopitelné téma: popis prostředků k vyjádření zdvořilosti v italštině ve srovnání s češtinou, a to s důrazem zejména na rozdíl mezi „tykáním“ a „vykáním“ v obou jazycích. Rozdělila svou práci na část teoretickou, kde se diplomantka snaží vyložit a definovat některé ústřední pojmy, a na část praktickou, v níž nalezneme celkem zajímavé výsledky dotazníkového průzkumu mezi rodilými mluvčími italštiny versus češtiny. Hned na začátku musím říci, že teoretická část je nešťastně chaotická, formulačně a obsahově velmi slabá, zatímco část praktická je zdařilá alespoň v rovině originálního náhledu, ve kterých komunikačních situacích by se mohla italština a čeština lišit.

Celá první část je rozdělena do mnoha podkapitol (od 1.1. až po 1.12.). Autorka začíná definicí pojmu zdvořilosti, ke kterému se pak nečekaně a daleko obecněji vrací v posledních kapitolách (kde je řeč o obtížných pojmech, jako je sémantika moci a sounáležitosti, pozitivní a negativní zdvořilost apod.). Mezitím nabízí (až příliš) stručný přehled historického vývoje zdvořilosti. Následuje gramatický rozbor (zde je nejprve vyloženo tykání a vykání a teprve potom obecné prostředky, které mají oba jazyky k dispozici pro vyjádření různých stupňů zdvořilosti). Věnuje se též pravidlům zdvořilosti, kde se opět mísí různé postřehy (např. kdo usedá první u stolu), které s tématem práce přímo nesouvisí (nebo nejsou alespoň patřičně zasazeny do správných souvislostí). Celá tato část je poznamenána nejen naprostou absencí nějakého jednotícího rámce (jako by byl např. ten Brownové a Levinsona, o kterém se autorka zmiňuje; popř. nějakým koherentním resumé, jak ho lze nalézt např. v knize M. Hirschové *Pragmatika v češtině*, kde je zdvořilosti věnována celá kapitola), ale také naprosto nesrozumitelnými formulacemi, které autorka přebírá ze sekundární literatury. Tam kde je pak předloha cizojazyčná, nacházíme i pojmové či jazykové nesrovnalosti (viz níže).

Druhá část práce je daleko zajímavější, neboť je zde vidět autorčino pozitivní zaujetí tématem. Dotazník, který pak předložila stovce respondentů, sice není zcela dokonalý, ale určitě dobře odráží určité rozdíly (např. tykání/vykání v obchodě a mezi sousedy). I tuto část však znehodnocuje nepřijatelná formulační úroveň (viz níže, kde uvádím příklady), s níž pak ostře kontrastuje naprosto perfektní italské resumé, které autorka jistě nemohla psát sama, protože je na tak vysoké stylistické úrovni, že jí stěží dosahují i postgraduální studenti.

Pokud jde o konkrétní připomínky, uvedl bych zejména některé nepochopitelné formulace a položím pár otázek.

1) Sekundární literatura je nesystematická a nesourodá – na jedné straně se citují náročná teoretická díla, na straně druhé pak webové žurnály (La voce di New York). Kromě toho je autorka necituje, ale překládá či parafrázuje, aniž by jim dobře rozuměla. Z toho pochází množství nesmyslných spojení – nejvíc jich je přímo převzato z online encyklopedie italštiny treccani.it. Např. co znamená, že blahopřání jsou lingvisticky neoznačená (s. 12)? Kdo/co jsou nositelé prvky kultury (s. 11). Co je zastaralá čeština (s. 10). Naprosto nesmyslná je celá pasáž na s. 14 („důvody skromnosti vyvolat řečníka“, „daňový formulář“ jako překlad spojení *forma impositiva*...).

2) Autorčina neschopnost formulovat dobře česky alespoň základní věci je opravdu zarážející: např. na s. 29 „po mé zkušenosti žítí jednoho roku v Itálii“. Jako prepis spontánního rozhovoru působí věty typu „Jakým způsobem, tak to záleží...“ (s. 21).

Mám za to, že bakalářská práce A. Tauschové je v tomto ohledu na hraně přijatelnosti; zdá se mi, že ji zachraňuje jen praktická část, v níž autorka prokázala samostatnou schopnost klást si podstatné kontrastivní otázky, což by mělo být pevnou součástí absolventského profilu. Domnívám se, že práci by skutečně prospělo výrazné přepracování, zejména v té první teoretické části. Proto ji nemohu hodnotit jako zcela zdařilou a navrhuji ji – se vši shovívavostí - klasifikovat jako „dobrou“.

V Českých Budějovicích dne 24. 5. 2018

.....
doc. Pavel Štichauer, Ph.D.
oponent bakalářské práce